

ПАНОРАМА

Михаил Колцов
ДЕЙЛЕТОНИ

НАРОДНА КУЛТУРА

Венцел Райчев

Колцов фейлетонистът

Михаил Колцов е изключително, почти неправдоподобно явление дори през двадесетте и тридесетте години в Съветска Русия, които сами по себе си са достатъчно изключителни по кипез, размах, енергия; дори на фона на тогавашната съветска журналистика – поразително ярка, талантлива и енергична журналистика, в която се подвизават Илф и Петров, Маяков-ски и Бабел, Демян Бедни, Риклин, Дейч, Катаев, Ардов, Аграновски, Ленч, Касил...

Колцов е „правдист“. Колцов основава и редактира списание „Огонек“. Той е главен редактор на „Крокодил“. Главен редактор на „За рубежом“. Директор на огромно издателство – „Жургаз“, в което излизат няколко солидни поредици, десетки вестници и списания. Всичко това – едновременно. Всичко това – до края си. Междувременно Колцов основава и ръководи по няколко години „За рулем“, „Советское фото“, „Чудак“. Междувременно непрекъснато сари по Съветския съюз – без неговите очерци не минава нито един голям строеж, нито едно що-годе крупно събитие. Междувременно обикаля всички европейски столици – появяват се очерците „Стачка в мъглата“, „Женева – град на мира“, „Клара открива райхстага“, „В бърлогата на звяра“ и още десетки. Междувременно редовно прави онова, което днес наричаме „журналистът сменя професията си“ – появяват се неговите радостни „Три дни в таксито“, „Седем дни в класната стая“, „В бюрото за бракосъчетания“... Междувременно участва в Гражданската война в Испания – и като кореспондент, и като политкомисар... И написва прочутия „Испански дневник“, може би най-хубавото нещо, написано за тази война. Изпълнява огромен брой обществени задължения. Чете лекции. Пише литературни портрети. Работи над голяма книга за Магелан.

Едновременно и междувременно Колцов публикува само в „Правда“ 1400 фейлетона! От 1920 до 1938 година – осемдесет фейлетона годишно! Освен всичко останало. Наред с всичко останало.

Невероятната енергия, работоспособността му, способността „да се пали“, организаторският и редакторският талант донесоха на Колцов името на един от най-видните и заслужили организатори на съветския печат и книгоиздаване.

„Испанският дневник“, очерците му донесоха литературна слава.

Но огромна популярност сред всички слоеве на народа и истинско удовлетворение от живота и работата носят на Колцов неговите фейлетони.

И не би могло да бъде иначе, защото Михаил Колцов, който на деветнадесет години участва във Февруарската и Октомврийската

революция, а на двадесет е вече болшевик, през останалите двадесет години гледа на себе си като на боец от „великата армия на труда“ и на фейлетона като на „най-настъпателното, най-атакуващото, най-вредоносното литературно оръжие“.

Именно защото гледа на фейлетона като на „дълго-бойно огнестрелно оръжие“, Колцов предявява към него и към фейлетониста извънредно сериозни изисквания. Фейлетонът трябва да третира значителни, важни обществени явления, иначе това не е фейлетон, а виц, пише той. И фейлетонистът не трябва да се стреми на всяка цена да размее читателя. „Не може да се иска читателят да се смее от първия до последния ред. Ако се усмихне поне веднъж – значи, фейлетонът е добър, усмихне ли се два пъти – чудесен.“ Фейлетонът може да не бъде много смешен, твърди Колцов, той не може обаче да не бъде точен и остър. И не може да бъде половинчат. Не може само да гъделичка. Той трябва да поразява.

В това именно е силата на фейлетоните, които Колцов публикува на страниците на „Правда“. Винаги точно адресирани, винаги остри, винаги впечатляващи не с игрословие и дори не с остроумни обрати, а с умелото съпоставяне на фактите, с неочакваното обобщение, с разголването на безобразната същност на онова поведение, на онези явления, които са чужди и враждебни на комунистическия морал.

Фейлетоните на Колцов наистина не предизвикват нито бурен смях, нито разсеяни усмивки, а по-скоро една насмешка, гняв, омраза. Но тъкмо към това се е стремил авторът. Защото бюрократизмът, равнодушието, дърдорковщината, приспособленчеството и прочие не са никак смешни.

Съвременниците на Колцов, неговите колеги и другари говорят и пишат за него като за човек изключително остроумен, много весел, неизтощим мистификатор, превъзходен разказвач на забавни истории и случки, при това човек добродушен, готов да се отзове на всяка човешка болка, способен да разбере всичко и всекиго.

При все това той умее да бъде жлъчен, непримирим, суров, дори жесток, когато се касае за някой, който се е провинил пред хората, пред страната, пред Революцията. Такъв го виждаме във фейлетоните му. В тях няма помен от добродушие, няма намек за снизхождение и „опрощаване на греховете“.

Веселият, добродушен, отзивчив Колцов ни гледа от своите очерци, където с любов и възхищение говори за истинския труженик – „строителя“, който „няма мира нито денем, нито нощем“. Който денем тича по

учрежденията – дали ще му отпуснат средства, или трепери над плана – дали ще върже двата края на стопанската сметка, а нощем бълнува планове и цифри и жена му го напуска, защото, ако работите му не вървят, забравя и жена, и всичко. Така описва Колцов „строителя“ във фейлетона „На път“. И „строителят“ има трески за дялане, и той греша, но Колцов не го прави обект на своите фейлетони, за неговите слабости той говори с добър хумор.

Фейлетонистът Колцов е навъсен, строг и непримирим. Той е „социалният асенизатор на съветската власт, нему е писано да се бори със злото, да го открива, да преследва и лови негодника и крадеца, подлеца и престъпника“.

Михаил Колцов се разделя с живота много, много рано. През декември 1938 година, едва четиридесетгодишен, той е лишен от възможността да работи, през април 1942-ра вече го няма. Но творчеството не умира. Читателите ще видят, че дори един тъй мимолетен уж жанр като вестникарския фейлетон надживява десетилетията, когато воюва за честно комунистическо отношение към живота и хората.

КРАЙ

© 1978 Венцел Райчев

Сканиране, разпознаване и редакция: Светослав Иванов, 2007

Публикация:

Михаил Кольцов

ФЕЙЛЕТОНИ

Първо издание

Подбор и превод от руски ВЕНЦЕЛ РАЙЧЕВ

Редактор ЛИЛЯНА ГЕРОВА

Оформление ВЛАДИСЛАВ ПАСКАЛЕВ

Рисунка ИВАН ГАЗДОВ

Художник-редактор ЯСЕН ВАСЕВ

Технически редактор ОЛГА СТОЯНОВА

Коректор МАРГАРИТА МИЛЧЕВА

Дадена за набор на 1.11. 1978 г. Подписана за печат юни 1978 г. Излязла от печат юли 1978 г.

Формат 70×90/32. Печатни коли 8 1/2. Издателски коли 4,96. Тираж 30 125. Цена 0,50 лв.

Код 9535321111 04 – 5554-32-78

ДПК „ДИМИТЪР БЛАГОЕВ“ София, ул. „Ракитин“ 2

ДИ „НАРОДНА КУЛТУРА“ София, ул. „Гаврил Генов“ 4

Библиотека „ПАНОРАМА“ № 83. Серия „ХУМОР“ № 6
83-VI-5

София 1978

Михаил Кольцов

ФЕЛЪЕТОНЫ И ОЧЕРКИ

Государственное издательство художественной литературы

Москва 1961

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/4425>]